

- ביאורי מילים**
- היכי דמי? - כיצד המקרה?
 - אילמא...? - אם נאמר...?
 - באתרא - במקום.
 - ד - ש / של.
 - דכדא - שכד.
 - לא קרו - לא קוראים.
 - הא - הרי / הלא / זה / אבל.
 - לא, צריכא - לא, נצרך [אלא ל...]
 - דרובא - שהרוב.
 - קרו לה - קוראים לה.
 - לחביטא - לחבית.
 - ואיכא נמי - ויש גם.
 - מהו דתימא - מהו שתאמר.
 - זיל בתר רובא - נלך אחר הרוב.
 - קמ"ל - קא משמע לן - בא להשמיע לנו.

הפניות: ספר תרגול: עמ' 9

סיכום הדעות לסוגיית הנתקל

בשם רב	שמואל	רבי יוחנן	בשם רבי עילא
המקרה	ממלא רה"ר כולה חביות	בקרן זוית	באור יום
המניח	פשע	לא פשע	[פשע]
הנתקל	אנוס ופטור		
השובר	פטור [ואם ניזוק כששברה, בעל החבית פטור]	חייב	

הציל את של חבירו בשלו

ותנן נמי: זה בא בחביתו של יין וזה בא בכדו של דבש, נסדקה חבית של דבש ושפך זה יינו והציל את הדבש לתוכו, אין לו אלא שכרו. פתח בכד וסיים בחבית?

והציל את הדבש לתוכה, מפני שהדבש דמיו יקרים [עולה יקר] ושכרו כשאר פועל ואין בעל הדבש משלם דמי [כספי] היין. פתח בכד, דקתני [ששנינו ב"ק קטו]: "וזה בא בכדו של דבש" וסיים בחבית דקתני [ששנינו שם] "נסדקה חבית של דבש?"

המקרה במשנה [ב"ק פ"י מ"ד]: אחד נושא חבית יין ואחד כד של דבש ברה"ר, נסדק הכד והתחיל נוזל הדבש, מה עשה בעל חבית יין? הדבש מכיון שהדבש יקר, נסדק הכד והתחיל נוזל הדבש, מה עשה בעל חבית יין? כספי היין שהפסיד אלא משלם לו את שכר הכלי ושכר פעולת ההצלה בלבד. ויש ב"ק קטו: במשנה [הטעם הוא: שהרי לא ביקש ממנו שישפוך את יינו להציל את דבשו]. **שוב שואלת הגמ': מדוע פתחה המשנה "בכד" וסיימה "בחבית"?**

נתקל באור יום חייב בנזקי הכד

ותנן נמי: זה בא בחביתו של יין וזה בא בכדו של דבש, נסדקה חבית של דבש ושפך זה יינו והציל את הדבש לתוכו, אין לו אלא שכרו. פתח בכד וסיים בחבית?

המקרה במשנה [ב"ק פ"י מ"ד]: אחד נושא חבית יין ואחד כד של דבש ברה"ר, נסדק הכד והתחיל נוזל הדבש, מה עשה בעל חבית יין? הדבש מכיון שהדבש יקר, נסדק הכד והתחיל נוזל הדבש, מה עשה בעל חבית יין? כספי היין שהפסיד אלא משלם לו את שכר הכלי ושכר פעולת ההצלה בלבד. ויש ב"ק קטו: במשנה [הטעם הוא: שהרי לא ביקש ממנו שישפוך את יינו להציל את דבשו]. **שוב שואלת הגמ': מדוע פתחה המשנה "בכד" וסיימה "בחבית"?**

הוא עובדא בנהרדעא וחייב שמואל [את הנתקל לשלם] בפומבדיתא וחייב רבא. **בשלמא שמואל כשמעתיה! אלא רבא, לימא כשמואל ס"ל?**

בשלמא [נניח ש] שמואל כשמעתיה [כסברתו] דמוקי [שמעמיד] למתניתין [למשנתו] באפילה, הא [אבל] באורה חייב.

מעשה הלכתי: שמואל היה הסמכות התורנית בנהרדעא שבבבל ורבא בפומבדיתא. כשהגיע אליהם מקרה של אדם שנתקל בחבית "באור יום", שניהם חייבו את הנתקל לשלם את נזק החבית.

שאלת בירור: לפירושו של שמואל, משנתנו עוסקת באפילה והנתקל אנוס ופטור לכן מובן מדוע שמואל חייב את הנתקל באור יום לשלם נזק מכיון שהיה צריך להתבונן! **אלא** מדוע רבא חייב את הנתקל באור יום?

הקדמה קצרה לפרק המניח

כל נפש חיה שברשות האדם שהזיקה, בעליה חייבים לשלם לניזק מכיון שהבע"ח [שהבעל חיים] שברשותו הוא ממונם, וממונם הזיק, זה נלמד מהפסוק: **"וכי יגף שור איש את שור רעהו"**. [שמות כא, לה] הפסוק מדבר על כל מיני בע"ח ואמר שור מכיון שבדרך כלל שור מזיק.

שאלת הגמרא על לשון המשנה

גמ': פתח בכד וסיים בחבית?

שואלת הגמ': מדוע התנא אמר ברישא: **"המניח את הכד"**, כלומר אדם הניח "כד", ובסיפא אמר: **"בעל החבית"**, כלומר אדם הניח חבית, לכאורה גם ברישא וגם בסיפא היה צריך התנא לשנות "כד"?

חפצי אחד שהזיקו לחפצי השני

ותנן נמי: זה בא בחביתו וזה בא בקורתו, נשברה כדו של זה בקורתו של זה פטור. פתח בחבית וסיים בכד?

נשברה כדו של זה בקורתו של זה פטור, שלשניהן רשות להלך. פתח בחבית, דקתני [ששנינו בבבא קמא לא:]: זה בא בחביתו, וסיים בכד דקתני [ששנינו שם].

המקרה במשנה [ב"ק פ"ג מ"ה, נלמד בפרקנו בהמשך]: שני בני אדם ההולכים ברשות הרבים, אחד נושא חבית מהקורה, פטור בעל הקורה לשלם את נזק החבית מכיון שלשניהם יש רשות ללכת ברה"ר.

שוב שואלת הגמ': מדוע פתחה משנה זו **"בחביתו"** וסיימה **"בכדו"**?

מופיע בעלון חושגים

אדם שניזוק או שהזיק לחפץ המונח ברשות הרבים [דף כז.].

מתני': [רישא] המניח את הכד ברה"ר ובא אחר ונתקל בה ושברה, פטור. [סיפא] ואם הוזק בה, בעל החבית חייב בנזקו.

ושברה פטור. בגמרא מפרש טעמא [את הטעם] - ואם הוזק בה הנתקל בעל החבית חייב, מפרש בגמרא.

רישא של משנתנו: אדם הניח את כדו ברשות הרבים ואדם אחר שהלך ונזק הכד, האם צריך לשלם על נזק הכד? **התשובה:** הנתקל פטור לשלם את נזק הכד.

בסיפא של משנתנו: כאשר הנתקל ניזוק מהכד, מי ישלם את נזקו? **התשובה:** בעל החבית או הכד חייב לשלם לנתקל את נזקו.

א. הציל בעל היין את הדבש אין לו אלא שכרו. אבל אם התנה בעל היין ואמר: אציל את דבשך ותיתן לי דמי ייני, חייב בעל הדבש לשלם לו דמי יינו. ב. אם נשפך הדבש לארץ הרי הוא הפקר וכל המציל מהדבש מציל לעצמו. [רבינו משה בן מיימון (רמב"ם) הלכות גזילה ואבידה פרק יב' (פ"ב) הלכה ה' (ה"ה), וכך פסק מרן בשולחן ערוך (בשו"ע) חושן משפט (ח"מ) סימן רס"ד הלכה ה']

הלכה